

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří, Pobečví a Oderských hor.

Ročník XXVI.

Říjen 1948.

Číslo 2.

Alois Baďuřík:

Únorové události jubilejního roku 1948 v okrese hranickém.

Pokračování.

Svoboda nemůže znamenat anarchii a rozvrat. Slavné přísahy porušovat je zrada, neboť košický vládní program, presidentův dekret o znárodnění, dvouletý plán a zákon na jeho ochranu, ba i revise první pozemkové reformy a jiné zákony byly přijaty všemi stranami jednomyslně. A přece se rozvíjela rozvratná činnost proti všemu, co před tím všemi usneseno. Brzdit pracovní a budovatelský elán je záškodnictví. Radovat se z neúrody a chtít ji využít politicky, je nelidská ničemnost. Vnitřní budování bylo mařeno a po-blouděná část národa byla naváděna k nedbalosti, sabotáži a přímo k odporu proti zdárnému provádění velikých úkolů a konání povinností v době neúrody. Zběsilá reakce sahala na samu bezpečnost národa a státu. Bez ohledu na znovu vyvstávající nebezpečí z německého sousedství byla napadána naše spojení se slovanskými státy. Mnoho nepřátel se objevilo v našem národě. Nejvíce jich je u těch, kteří přišli znárodněním o možnost nestydatého a rychlého zbohatnutí, u velkostatkářů, velkoobchodníků, u potrestaných nebo i u osvobozených kolaborantů, šmelinářů, jejich potomstva a příbuzných, u svedených studentů a nedostatečně vychované mládeže, bývalých fašistů a těch, kteří jsou nějak smíšení s Němci nebo Němkami, a konečně nejvíce u karieristů, kteří se cítili vyvoleni pro nějaká vedoucí místa v našem národním hospodářství a byli odstaveni — to je kádr rozvratníků, kteří zuří, stvou a šíří šeptandu přímo úžasnou, takže značná část našeho národa byla jimi svedena na cesty přípravy zkázy naší samostatnosti. Na této nyladě chtěl stavěti zejména Dr P. Zenkl, muž nezkrotné ctižádosti, který svou osobu chtěl postavit na nejpřednější místo v národě. A jeho horliví spojenci připravili s pomocí

zahraníči i puč. Pod jeho vedením došlo k vládní krizi a tím se prozradilo vedení tří politických stran.

Kdo toho dne tušil, co tyto choutky budou znamenat pro další vývoj republiky? Ale ze všech projevů pracujícího lidu se nese k prezidentu republiky přání: *Přijmout demisi!*

Nejslavnějším dnem byla neděle 22. února, kdy do prostorné haly Veletržního paláce v Praze byl svolán celostátní sjezd závodních rad a odborových skupin — parlament pracujících. Bouřlivě a nadšeně byl přivítán předseda vlády Klement Gottwald, který velmi důrazně k zástupcům pracujících promluvil mezi jiným toto: »Reakce se přepočítala. Zapomněla, že Gottwald není Tuzar. Myslím, že mohou právě říci, že naše dělnická třída a všechen náš vlastenecký lid jsou připraveni všemi způsoby zmařit jakékoliv úklady a pikle reakčních živlů.« Předseda Ústřední rady odborů poslanec Antonín Zápotocký zdůraznil ve svém projevu k delegátům sjezdu nutnost dalšího znárodnění a vytyčil další požadavky, které byly v resoluci sjezdu jednomyslně všemi přítomnými slavnostně přijaty. Na úterý dne 24. února vyhlášena jednohodinová demonstrační stávkou všech pracujících, aby o usnesených požadavcích všichni byli uvědoměni.

Téhož dne 22. února také hranický okres měl důležité tábory lidu. — Ve Slovanském domě v Hranicích byla okr. konference komunistické strany Československa, na které promluvil k zástupcům všech vrstev pracujících poslanec plukovník Alois Hložek o *současné vládní krizi a o politicko-hospodářské situaci naší republiky*. V diskusi byla zhodnocena práce strany v prvním roce dvouletky. Byl to svátek budovatelů republiky — znajících dobu, ve které žijí, neboť život se vyvíjí v samých protikladech. V této době řeší se rozpory mezi státy a uvnitř národů. Příčiny rozporů jsou mezi stavem výrobních prostředků a výrobními čili majetkovými vztahy mezi lidmi. Protikladů je mnoho a jejich řešením se vytvářejí ideologie, z nichž hlavní jsou politicko-hospodářské. Filosofie chce usoustavnit jednotlivé ideologie ve vyšší jednotu. Základem filosofie je řešení protikladů mezi lidstvem — jeho myšlením a organizací — a pak přírodou. Takovou filosofií je i marxismus, který pojednává o zákonitosti ve vývoji společnosti a v myšlení, o významu fyzické práce, neboť myšlení je výtvořem hmotného bytí. V podstatě je to celá červená nit dějin od rozvoje výrobních prostředků přes vývoj vědy proti mytickému

výkladu přírody až k rozšiřování lidskosti — čili humanity. Dialektický materialismus, aplikovaný na společnost je historický materialismus, aplikovaný na myšlení je gnoseologie (nauka o poznání, noetika), jejíž podstatou je theorie odrazu a dialektika (spojena s logikou). Touto vědou veden náš pracující lid, chce jediné — chléb, mír a svobodu.

V sokolovně v Hranicích také o tomto slavném dni našeho národa promluvil k vyšším vrstvám — k těm nepřátelům našeho národa a jejich svedeným přísluhovačům — Dr P. Zenkl. Jeho řeč byla plná planých hesel a líbivých výkladů s obviňováním těch, kteří to s vlastenectvím a svobodou myslí pravdivě a jasně bez příkras demagogických frází a dokazují své výklady skutečností — t. j. činy — pravým budováním nového politicko-hospodář. života. Mluvil o teroru, zatím co jeho strana národně socialistická připravovala pod vedením gen. tajemníka Dr Krajiny puč proti bezpečnosti našeho národa a státu. Právě socialisté a komunisté poznali jasně demagogické vysvětlování své nemohoucnosti zkrachovaného státníka a odsoudili jeho řeč, ale kapitalistické jeho ovečky mu tleskaly a provolávaly slávu jeho poslednímu vystoupení na podiu politického života našeho národa. Tady na dvou schůzích nezaujatý pozorovatel poznal rozdíl v myšlení přednášejících a dovedl ocenit práci komunistické strany, že se mohla v rozhodujících chvílích opřít o široké masy sjednoceného lidu, že dovede mobilisovat národ a vést pracující lid.

V pondělí dne 23. února se nijak nechtělo ministrům, kteří podali demisi, opustit své úřady a musili býti k tomu důkladně pobídnuti. Při prohlídce ústředního sekretariátu národně socialistické strany byly nalezeny usvědčující doklady o ozbrojeném puči, který připravovala branná komise této strany pod vedením poslanců Krajiny, Hory a Čížka. Téhož dne zasedal ústřední výbor sociálně demokratické strany, který však nerozhodl o situaci jasně a konkrétně, potvrdil však vyloučení pravicových sociálních demokratů. Hlavní však událostí toho dne bylo svolání sněmování celonárodních organizací, svolané podle usnesení celostátního sjezdu závodních rad předsedou Ústřední rady odborů Ant. Zápotockým. Dostavil se i ministr národní obrany gen. L. Svoboda, který řekl: »Po zralém uvážení vyhověl jsem pozvání a nepřišel jsem sám.« Předseda vlády Klement Gottwald objasnil příčinu krise a zdůraznil mezi ostatními výroků toto: »Nelze jednat s vedením stran, které krisí vyvo-

laly.« Potom schůze jednomyslně zvolila přípravný ústřední akční výbor Národní fronty.

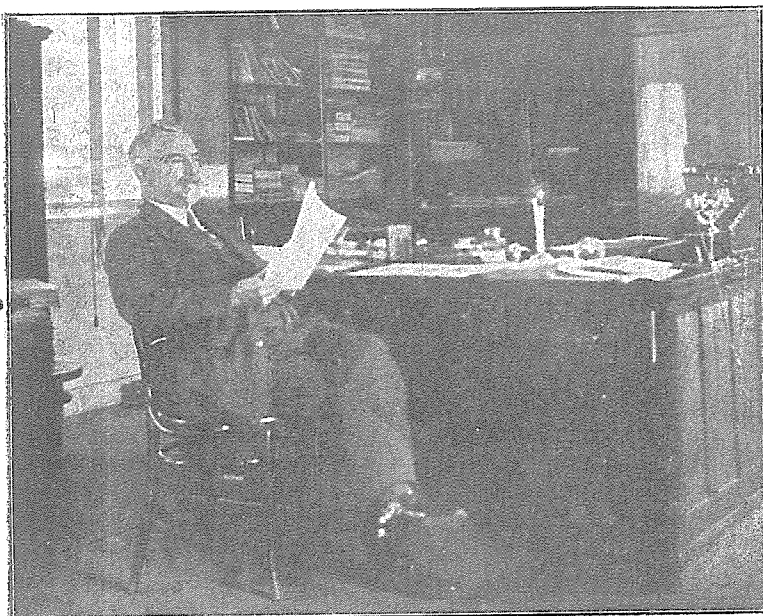
Večer téhož dne seděl pisatel článku v sekretariátě KSČ v Lipníku n. B. a diskutoval s přítomnými soudruhy Jos. Čeplem, Ant. Čadrou, Václavem Víškem, Aloisem Vagrčkou, Rajmundem Velickým, Ant. Sýkorou a j. o situaci.

Pokračování.

Antonín Frel:

Životní dílo Arnošta Dadáka.

Vzpomínka k výročí 90. narozenin



Arnošt Dadák, známý československý žurnalista, narodil se 5. listopadu 1858 v Kelči a zemřel 9. srpna 1937 v Miloticích n. B.¹⁾ Pocházel z mlynářské rodiny. Po studiích na učitelském ústavě v Příboře, působil 4 roky v Kelči jako učitel, pak 23 léta jako správce školy v Miloticích n. B. S valašsko-meziříčským knihkupcem Vaňkem počal vydávat 2 čtrnáctideníky a to »Radhošť« a první politický list na Valašsku »Valašské Hlasy«. Roku 1889 připojil k nim

hospodářskou přílohu »Hospodář«, z níž se později vyvinul samostatný hospodářský list, vycházející pod názvem »Milotický Hospodář«.) R. 1902 začal vydávat kapesní kalendář. R. 1903 začal vydávat druhý svůj časopis pro zahradnictví a chov drobného hospodářského zvířectva »Praktický Rádce«. R. 1921 začal vydávat »Velký zábavně-poučný kalendář Milotického Hospodáře«. Současně se svými časopisy a kalendáři, založil odbornou knihovnu Milotického Hospodáře, v níž vydal 56 svazků odborných knih zemědělských a zahradnických i chovatelských.

Stal se tak širitelem zemědělského pokroku a osvěty již v dobách, kdy o českou literaturu byla velká nouze.

Arnošt Dadák byl znamenitý žurnalista a redaktor. Dovedl velmi dobře vystihnouti duši československého člověka. Psal populárně a jeho tisk putoval horskými chaloupkami v dobách, kdy se lidé učili čísti.

Patřil k osobnostem velké koncepce. Byl to duch velmi hloubavý a iniciativní.

Tak při své vydavatelské a novinářské činnosti, která byla velkorysá, založil i známou továrnu na hospodářské stroje Družstvo Hospodář v Miloticích n. B. Nejdříve v této továrně soustředil výrobu drobnějších potřeb pro zemědělce, ale později se továrna pod jeho vedením propracovala tak, že se stala známým a konsolidovaným podnikem nejen v kraji, ale v celé republice.

Vedle továrny Družstva Hospodář, založil ukázkové krásné zahrady a ovocnářské školky.

Svou podnikatelskou činnost chápal vždycky a především jako službu svým odběratelům.

Arnošt Dadák se nikdy neomezoval jen na práci ve svém závodě. Staral se vždycky pečlivě o veřejné otázky kulturní a hospodářské. Byl skvělým řečníkem a vykonal sta a sta přednášek v celém kraji.

Jeho práce byla poctivá a proto nacházela ohlasu všude. Ve své obci v Miloticích n. B. založil Sbor dobrovolných hasičů, místní odbor Ústřední matice školské, Těl. jednotu Sokol atd. Na přestavbu obecné školy v Miloticích n. B. věnoval příspěvek 25.000 Kčs. Podporoval různé korporace a byl za své neobyčejné zásluhy jmenován i čestným členem Československé akademie zemědělské. Byl též místopředsdou Syndikátu zemědělských novinářů a spisovatelů v Praze a I. čestným členem téhož Syndikátu. Byl čestným občanem města Hranic, obce Milotic n. B., čestným členem

učitelské jednoty v Hranicích a mnoha jiných organizací a institucí.

Jeho časopisy byly na Slovensku velmi oblíbené, rozšířené a skutečně čtené. Přispěl tak prakticky a opravdově k československé vzájemnosti.

Svou velkou životní práci patří k významným mužům našeho kraje.

Podrobně o životě a díle Arnošta Dadáka napsal redaktor F. Obrtel ve Věstníku české zemědělské akademie v ročníku 1943.³⁾

¹⁾ Milotický Hospodář, ročník 48, srpen 1937. (Život Arnošta Dadáka je hluboko vyoraná brázda. — Jan Smetáček.)

²⁾ Ukázka obliby Milotického Hospodáře: Milotický Hospodář, roč. 44, čís. 11, listopad 1933. — Jak si oblíbil »Milotického Hospodáře« hudební skladatel Antonín Dvořák. — Otakar Dvořák.

³⁾ Věstník české akademie zemědělské, roč. 19, číslo 8—9, 1. listopadu 1943, str. 534 a d. — F. Obrtel: Z rodopisu Arnošta Dadáka.

ng. F. Fric, Hranice:

Nový ptačí obyvatel našich krajů.

Dokončení.

hrdlička je zbarvena proti chechtavé hrdličce poměrně velmi tmavě a konce letek i rýdovacích ocasních per zahrávají až do černošeda. Také tvarový náběh hlavičky nad zobákem se mi zdá poněkud strmější, než je tomu u hrdličky chechtavé, takže hlavička snad nepůsobí tak něžným dojmem. Ve zbarvení této hrdličky ovšem nechybí ani známý hrdliččí tmavý pásek na krku a krásné tmavé oko. Zobák je tmavošedý až černý a kostrční peří šedé. Neodborník by lehkou oba druhy zaměnil, už i proto, že chování obou je stejné, a hlavně ladné pohyby při dosedání na větev s pozdvížením ocasu a úklonem svádí k záměně s hrdličkou chechtavou domácí. Také při vzletání zatleská hrdlička zahradní letkami jako obě naše známé hrdličky a dvoření se samečka samičce se skoro nikterak neliší od tohoto při obou našich známých hrdličkách, totiž chechtavé a divoké.

Ale je přece jeden nápadný a markantní rozdíl mezi hrdličkou zahradní a oběma už vzpomínanými druhými hrdličkami, a to je v ozývání se. Hrdlička domácí chechtává se ozývá známým cukrováním a chechtáním, hrdlička divoká zase přede nebo bručí, ale hrdlička zahradní se ozývá vrko-

tem nápadně připomínajícím hlas holuba hrivnáče, a právě pro tuto okolnost ji může zase přehlédnout neodborník venku v lese. Jen odborník a znalec ptačích hlasů si všimne, že ve vrkání této hrdličky chybí z hrivnáčeho vrkotu několik slabik, takže se dá vrkání zahradní hrdličky transkribovat asi jako: »Kúú kukúú, ku,« ovšem několikrát za sebou opakované, někdy nedokončené a jako by leknutím přerušené, jindy zase protažené. Nebude jistě bez zajímavosti, popíšu-li, jak jsem se s touto hrdličkou po prvé vůbec v přírodě setkal.

Čekal jsem jednoho podzimního dne loňského roku na hrivnáče u malého zasněženého lesního rybníčku, do kterého se přilétali hrivnáči, doupňáci i divoké hrdličky v celých spoustách napájet. Je samozřejmé, že v okolním smrkovém lese-tyčovíně se mnohý z těchto tam zasedlých ptáků před napojením nebo i po něm ozval vrkáním. Už několik dní předtím a toho dne zas se mi zdálo vrkání některých hrivnáčů trochu podivným a jaksi zkráceným než jak jsem byl zvyklý slyšet v předchozích letech. A musím se už detailně přiznat, že toto zdání bylo už staršího data a už i z dřívějších let, ale nevěnoval jsem mu nikdy zvláštní pozornost, byť jsem už do té doby leccos o t. zv. hrdličce bronzové v časopisech přečetl. Také si vzpomínám, že od napájedla viděl jsem mnohdy odlétat nápadně veliké a silné divoké hrdličky, jichž zbarvení jsem nemohl pro značnou vzdálenost rybníčku od mého úkrytu určit už proto, že ptáci u napájedla samého pro trávu vidět nebyli a při vzletání pro nepříznivé osvětlení proti západnímu nebi se nedala barva dobře určit. A tak mi to nedalo a k jednomu taktu krátce povrkávajícímu hrivnáči jsem se přišoulal a holuba sestřelil. Jaké však bylo moje překvapení, když se smrkových haluzí spadl pták, kterého jsem v prvním okamžiku měl za zatoulanou zvláště velkou a tmavě zbarvenou hrdličku chechtavou. Neměl jsem samozřejmě z rány žádnou radost, ale teď dobře vím, že to bylo prvé moje setkání s hrdličkou zahradní. Dnes tyto ptáky dobře znám ze zajetí a jsou už dokonce vypěstováni i míšenci s hrdličkou chechtavou (MOS Přerov), kteří jsou i pravděpodobně dále plodni, protože jde o vzájemně velice příbuzné druhy, ne-li dokonce jen o velikostní, barevné či pobyt změňivší variety druhu *Turtur risorius*. Samozřejmě, že je to jen pouhá moje, byť snad i dost oprávněná domněnka, kterou teprve další doba a praxe by musila potvrdit. Existují však, jak jsem

se dozvěděl i mišenci s hrdličkou divokou, ovšem vypěstovaní v zajetí. Ornitologická stanice v Přerově chová tyto mišence. V úzkém zajetí, t. j. v kleci v dospělosti chycená hrdlička zahradní se chová velice divoce a bije se stejně jako chycená divoká hrdlička naše, ale chována v prostorné voliéře a vychovaná člověkem od mládí, je nejlepším a nejroztomilejším zajatcem.

Hrdlička zahradní se do našich krajů rozšířila a rozšiřuje z jihu a jihovýchodu a za původní její vlast nutno pokládat severovýchodní Afriku, jak shodně uvádí většina pozorovatelů. Vyskytuje se však také v Malé Asii, na Balkáně a v jihovýchodní Evropě, odkud pravděpodobně přilétla až do naší vlasti. Odtud dlužno odvozovat i název hrdlička balkánská.

Hrdlička zahradní, jak je zcela bezpečně zjištěno, v naší vlasti hnízdí, a to ve volnu, i v zajetí. Bylo to dodnes pozorováno na mnoha lokalitách, a to zprvu na jižním Slovensku, později na jižní Moravě a dnes už nejen na střední, nýbrž i na severní Moravě. Není ovšem sporu o tom, že jsou-li učiněna spolehlivá pozorování v místech Strážnice, Brno, Hustopče, Blansko, Přerov, Lipník, Kroměříž, Hranice, že hrdličky zahradní pohnízdily nebo se vyskytly i v krajích ležících mezi těmito lokalitami. Můžeme tedy směle počítat hrdličku zahradní za nově přibývší druh naší československé avifauny s tendencí šíření se z jižní do severní, resp. do ostatní Evropy. Je to zjev zajisté zvláštní, ale rozhodně potěšitelný a dá Bůh, že toto šíření je trvalé a že bude všemi rozumnými lidmi bráno jako nesmírný a velkomyšlný dar velebné přírody. Naše odborná časopisová literatura obsahuje dosti hodnotných článků pojednávajících o hnízdění hrdličky zahradní na území Československa, a tak bude jenom kapkou v moři moje zmínka o tom, jak jsem se setkal s jejím hnízděním já. Procházel jsem letos v červenci jednou pěšinou mezi jakýmsi habrovým sestřihovaným stromořadím na výstavišti »100 let českého národního života« v Kroměříži. Nad hustě frekventovanou promenádou a nad sousední zahradní restaurací, obsazenou hluchně se bavícími návštěvníky výstavy, seděl na drátě holoubek této hrdličky a horlivě vrkal. Byl to pro mne velmi zajímavý, neřku-li právě dojmavý obrázek! Pojednou slétl pták do spleti haluzí habrových, a tak se moje cvičené oko setkalo s obrázkem ještě dojemnějším, a to s hnízdem hrdličky zahradní, bezpečně poznané, osazeným oběma manželými něž-

ně se zobáčkujícími. A sotva 4 m pod nimi hrála harmonika a bavili se lidé! Neviděli ovšem to rodinné štěstí hrdliček zahradních, právě, jako je neviděla ani se mnou jdoucí společnost, ale viděl jsem je já, a to mi stačilo. A na tomto místě chci právě zdůraznit tu úžasnou zvláštnost při této hrdličce, totiž její neobyčejnou důvěřivost k člověku a vůbec i k lidským bydlístím. Veškerá dosud učiněná pozorování se shodují v tom, že hrdlička zahradní nejen, že dává přednost blízkosti lidí při hnízdění, ale tuto dokonce vyhledává. Uvedu na tomto místě jen pozorování p. preparátora Vítoslavského z MOS Přerov, který odhaduje počet párků hnízdících v Přerově na 30, a z toho ani jediný ve velkém městském parku Michalově, ale naopak, všechny ve vilových zahrádkách, v pouličních stromořadích, na hřbitově a jinde. Tento pozorovatel také viděl tyto naše milé přistěhovaice, po způsobu holubů t. zv. věžáků, sbírat na dlážděných ulicích potravu. Otázka obživy těchto hrdliček je také dosud velmi málo prozkoumána, stejně jako nevyřešenou zůstává otázka, zdali při zahradní hrdličce jde o ptáka tažného nebo stálého. O této velmi důležité otázce máme dosud velice kusé zprávy a pakliže podle některých, byť zaručených zpráv u nás hrdličky zahradní přezimovaly, (za lidské pomoci ovšem!), nelze z toho ještě soudit bezpečně, že se bude jednat o druh stálý, či zda bude od nás na podzim odtahovat, jako to činí ostatní tři druhy našich divokých holubovitých, za sluncem. Podle mého názoru bude hrdlička zahradní v našich krajích ptákem tažným, nebo aspoň přelétavým, protože by vzhledem k svému tělesnému údělu nenašla na vysokém sněhu dostatek potravy pro svou téměř výlučnou semenožravost.

Potěšitelným faktem je také, že na zahradní hrdličky snad pozapoměl i nový zákon o myslivosti č. 225 Sb., ačkoli její výskyt u nás je už staršího data, nejméně pětiletý. Neuvádí ji aspoň na žádném místě jmenovitě a pak-li ji řadí mezi »ostatní, zde nejmenované druhy«, bude snad s ní u nás dobře.

Nezbývá nám tudíž, než si přát, aby se hrdličkám zahradním v našich krajích hodně zalíbilo a aby za prvními předvoji přitáhla v příštích letech další hejna, a aby si jich pokud možno ještě dlouho zbytečně mnoho nevšímal člověk s paragrafem nebo dokonce s puškou v ruce a až si jich jednou všimne, aby byl hodně milosrdný, zvláště ten s puškou!

František Šustek:

Spálov.

(Stručný vlastivědný přehled).

II. Přehled osídlení.

O souvislém osídlení Spálovska v době předhistorické lze právem pochybovat. Plocha dnešního Spálovska byla tehdy součástí velkého pralesa, rozloženého po masivu Jeseníků a Oderských hor, který na počátku našich dějin tvořil hraniční hvozd mezi Moravou a Slezskem (Polskem), což mimo jiné dokládá i název města Hranic. Ale tento zalesněný kraj nebyl liduprázdný úplně. Svědčí o tom skrovné předhistorické nálezy, jak ve Spálově samém (na Novákovsku nedaleko Luboměře), tak i v okolí (v Luboměři, v Partutovicích, v Odrách a j.), jimž však nebyla dosud věnována náležitá pozornost.

Staré lidové podání vypravuje, že v místech dnešního horního konce Spálova stávala kdysi dědina Polom (Dúhé Polomí). Její existenci podnes dokazuje starý traťový název Polomisko. Tato dědina byla nepochybně obydlena slovanským obyvatelstvem kmene holasovského, což dokazují nejen stará traťová jména v místě a v okolí (Něčín, Požica, Kolana, Čižovjica a j.), a to i na místech později poněmčených, ale i známá zkušenost historických badatelů, že v horách postupovalo osídlení zpravidla proti toku řek a potoků. Původní holasovské osídlení reflektuje se konečně podnes ve zdejších hornooderském nářečí.

Velká část lesnatého území Oderských hor byla ovšem souvisle osídlena teprve ve 13. a 14. stol., v době t. zv. německé kolonizace. Do té doby také spadá založení nové dědiny Spálova, která povstala, dle místní pověsti, na místě Tatarů vypálené dědiny Polomí. Nově založená dědina Spálov byla osídlena zase slovanským obyvatelstvem, na rozdíl od většiny sousedních obcí (Barnov, Liptáň, Lindava, Potštát a j.), kde se usadili němečtí přistěhovalci. Noví osadníci Spálova byli většinou přivolaní z Moravy a časem splynuli se zbytkem starého obyvatelstva holasovského. Tím si můžeme vysvětliti vznik dnešního spálovského nářečí, které v sobě obsahuje jak prvky holasovské (lašské, slezské), tak prvky moravskoslovenské.

Že dnešní Spálov byl založen v době t. zv. německé kolonizace, dokazuje tvar jeho půdorysu a rozdělení plůžiny.

Spálov je totiž typická t. zv. lánová lesní ves, v níž domácí díly jednotlivých selských usedlostí, seřazených po obou stranách potoka a komunikační osy, táhnou se v celku od vsi až k býv. panskému lesu nebo až ke hranici katastru. Týmž systémem byly později, asi v 15. a v 16. stol., rozděleny mladší selské díly, zvané »Padělky«, které jsou vedeny zhruba kolmo na směr domácích dílů.

Studium katastrálních map Spálova a sousedních obcí, jakož i přímým názorem v terénu se poučíme, že nejdříve byl osazen, vyměřen a rozdělen v době kolonizace Spálov a pak teprve Lubomeř a Lindava. Spálovské selské díly zasahují totiž svými »Zadky« až těsně k obci Luboměři.

Až do třicetileté války skládal se Spálov kromě kostela, zámku a vrchnostenských budov, jen ze dvou řad selských gruntů a chalup (gruntů bylo 40, chalup 22). Chalup a domků na návsi tehdy skoro nebylo. Návsi používala vrchnost i sedláci k vypouštění dobytka (zvláště ovcí) na pastvu a k jeho napájení v potoce a ve stávcích. (Shromážděné ovce vyháněl ovčích z dědiny t. zv. brankami a z nich po t. zv. příhonech na pastviny a úhory.) Po třicetileté válce, zvláště pak během stol. 18. a 19., byla návěs postupně zastavěna chalupami, které vznikaly následkem rozmnožení obyvatelstva dělením gruntů mezi sourozence, a to zpravidla tak, že mezi gruntem a potokem byla vystavěna chalupa a k ní přidáno něco pozemků z otcovského gruntu. Tak vznikly ve Spálově mezi grunty, po celé délce obce u potoka, dvě řady chalup, zvaných »bacharií«. V téže době vznikla též postupně část obce, při silnici do Luboměře, zvaná »Kocanda« (též »Novosady«), která byla převážně osídlena řemeslníky, jakož i domy na nově zřízeném náměstí, které bylo získáno zasypáním bývalého nejhořejšího panského rybníka.

Pokračování

Drobné zprávy

Hranice.

Ve středu dne 8. září 1948 v 11 hodin dopoledne konala se na Náměstí Svobody v Hranicích tryzna za presidenta Budovatele Dr. Edv. Beneše, čestného občana města Hranic, za účasti hranické posádky, úradů, škol a obyvatelstva.

Smuteční bohoslužby za zesnulého presidenta byly slouženy téhož dne ráno ve farním kostele hranickém.

Nové autobusové trati ČSD na Lipensku.

Ve schůzi pro přípravu nového podzimního jízdního řádu na železnicích i autotratích ČSD, konané za účasti zástupců ONV, závodních rad, škol a úřadů v Hranicích, byly předneseny některé požadavky pro příjezdy a odjezdy dělnických vlaků i autobusů. Také žádáno, aby bylo zlepšeno železniční i autobusové spojení Lipníka i Hranic pro večerní i odpolední nedělní zájezdy k návštěvě krajinického městského divadla v Olomouci. Zdůrazněn nutný požadavek otevření nové autobusové trati ČSD z Lipníka n. B. do Bystřice p. H. přes Soběchleby a druhé trati z Lipníka n. B. do Holešova přes Nové Dvory a Pavlovice, již od podzimu.

Nově vybavený zemský ústav pro hluchoněmé v Lipníku.

Během prázdnin provedeny byly v ústavě pro hluchoněmé v Lipníku nad Bečvou téměř milionovým nákladem různé adaptace staré budovy a vnitřního zařízení. Obnoveny byly nátěry všech oken, dveří i stěn, pořízen nový účelný kovový nábytek, upraveny koupelny, jídelny, kuchyně a j. zařízení internátu a obnovena celá fasáda velké budovy ústavu zásluhou ZNV a nové správy ústavu.

Odhalení desky bojovníku za svobodu v Lipníku.

V rámci oslav 30. výročí naší samostatnosti odhalí ČOL v Lipníku n. B. pamětní desku plukovníku-legionáři J. Livečkovi, zdejšímu rodákovi, který byl Němci popraven za okupace. Pamětní deska bude umístěna na jeho rodném domě v ulici Rudé armády.

Koupě hradu Helštýna u Lipníka n. B.

Ústředí Klubu čs. turistů v Praze jedná s NPF o koupi zřícenin hradu Helštýna u Lipníka n. B. s přílehlými pozemky, aby tento stáletý památník byl nadále vhodně udržován pro budoucnost. Hrad byl již Klubu čs. turistů přidělen a vyžaduje mnoho naléhavých úprav, neboť po 15 let nebyly prováděny žádné udržovací práce.

Literatura.

Příroda v Krkonoších. Přírodovědecký průvodce. Napsali docent dr. W. Černý a sp., za redakce prof. dr. J. Klíky. Stran 248, 40 kreseb, 1 mapka a 39 fotografických snímků na 20 přílohách. Brož. 108 Kčs. Vydalo nakl. Česká grafická Unie, a. s., Praha II.

Nová odborová politika. — Antonín Zápotocký. Předmluvu napsal Václav Cipro. Obálka Františka Maška. — Vydalo nakladatelství Práce, Praha II. Cena brož. 110 Kčs. Čtenář nalezne v knize odpovědi na složité otázky národohospodářské, sociální i politické.

Památník roku 1848 vydalo nakladatelství Práce (brož. 160 Kčs) jako literární sborník **Čas trhnul oponou**, uspořádal František Hampl.

Záhorská kronika vychází každý měsíc mimo prázdniny. Vydává Okr. rada osvětová v Hranicích. Vedoucí redakce a odpovědný správce listu Antonín Frel v Dolním Újezdě u Lipníka n. Beč. Roční předplatné Kčs 30.— Číslo poštovní spoř. Brno 116.900. — Používání novinových známek povoleno řed. pošt v Brně I A - 4-2370: 146.212. Dohlédací pošt. úřad Hranice 1. Adresa redakce: Dolní Újezd u Lipníka n. Beč. Administrace: Hranice. Tiskne Jar. Strojil, národní správa v Přerově.